

114. *Բիւլլետեն* № 2. Ռ. Ս. Փ. Խ. 4. — Ն. Լիազոր ներկայացուցչութեան կից հայկական գործերի քարտուղարութիւն: Թեմբարան 19 Փետր. 1923:
115. Գէորգեան ՎԱՐԳԱՆ. — Լեռնահայաստանի հերոսամարտը (1919-1921): Պուրբէշ, տպ. Զահակի, 1923, 80, էջ ԺԾ+174: Գինը 7 Փր.:
116. ՄԵՍՐՈՊ ԼԵԻՌՆ. — Օմար Խայկամ. Կեանքը եւ գործը եւ իր Զառեմները պարսկերէն ընթացքով թարգմանուած: Փարիզ, տպ. Ներսէս, 1923, 80, էջ 145: [Գոհարներ պարսիկ գեանութիւնէն:] Գինը 1.50 տողար: Ճափոնական թուղթի վրայ 5 տողար:
117. ԶԳՕՆ Մ. — Ալիքներ: Վառնա, տպ. Լոպատեան, 1923, 80, էջ 32:
118. ԶԵՅՈՒՆՅԵԱՆ ՆԱԶԱՐԷԹ Դ. — Զէյթունի վերջին դէպքերը (1919-1921): Վերապրող Զէյթունցիներու դարձը հայրենիք. վերջին հերոսամարտը: Աղեքսանդրիա, տպ. Ա. Գասապեան, 1922, 80, էջ 240: Գինը 20 Եգ. դն.:
119. ԶՈՒՏԵՐՄԱՆ Է. — Լոս Զրադաց: Թարգմ. Գ. Միխիթարեան: Գահիրէ, տպ. «Յուսպեր», 1923, 80, էջ 138: Գինը 2 շիլին:
120. ԹԻՐԵԱՆՅԵԱՆ Ե. — Համասեր եւ կրկնակ խումբեր: Վիեննա, տպ. Միխիթարեան, 1923, 80, էջ 190:
121. — — Հայ-երանական ուսումնասիրութիւնը: Վիեննա, տպ. Միխիթարեան, 1922, 80, էջ 192:
122. ԼՈՐԱՆՕՎ Վ. Մ. — Սոցիալիզմ (Նրա ծագումն ու զարգացումը): Թարգմ. Է. Պանիրեան: Թաւրիզ, 1922, 80, էջ 46: [«Լյոգի, զրադարան, Թ. 11:» Գինը 12 շահի:
123. ԽՕԶԱՄԱՆԵԱՆ ԹՈՎՄԱՆ — Թովմասայ Խօջամախեան Նոր-Ջուղայեցոյ Պատմութեան Հնդկաց մասն երկրորդ: Մասնաւոր սրբագրութեամբ եւ ջանիւք ի լոյս ընծայէ Մ. Դ. Թադի-դեանց: Կալկաթա 1849, 80, էջ ԺԳ, 148:
124. ԿՈԳԵԱՆ Է. Ս. — Եովնանէս Թումանեան 1869-1923: Բանա-խօսութիւն: Վիեննա, տպ. Միխիթարեան, 1923, 80, էջ 16:
125. Համասեր յայտագիր Մեսրոպեան ծննդաբանի. Փիլիպէ, 1923:
126. Հայաստանի ոգնութեան կոմիտեի յերրորդ համագումարը: 1 Հոկտեմբերի 1923թ. Երեւան: Երեւան 1923, 80, էջ 16:
127. Հայաստանի ոգնութեան կոմիտեի յերրորդ համագումարը. 1 Հոկտ. 1923 թ. Երեւան: Կ. Պոլիս 1923, 80, էջ 14:
128. Հայաստանի գետեր, լճեր, լեռներ, քաղաքներ եւ նահանգներ: Թաւրիզ 1923, 120, էջ 20:
129. Հաշուէկչի եւ տեղեկագիր Է. Բ. Ը. Միտիեան 15րդ եւ 16րդ շրջաններու (1920-1921): Գահիրէ 1922, 80, էջ 134:
130. Է. ԼԻՐԷԳՈՎ ՈՒԷ. ԲԷԴ. — Նա չը Լինի սա լինի. կամ Մա-հադի-իբադ: Ուրախ օպերէթ 3 արար: Թարգմ. Բ. Արզումանի (քարեփոխուած): Գահիրէ, տպ. Փարոս 1923: [Հրատ. Վ. Զարդարեան գրատան:]
131. Ծանապարհ երջանկութեան յԱմբոսէ Սէրեայ եւ Երկնային շաւիղ յանձնուն հեղինակէ. Թարգմանեաց Պ. Եովն. Ե. Սար-գիսեանց: Կալկաթա 1850:
132. ՄԻՆԱՍՅԱՆ Մ. — Նոր օրումն տեսիլքը: Փրէզնո, տպ. Նոր օր., 1923, 80, էջ 128: [Դիմիլ M. Minassian, 934 Safford St. Fresno, Calif. U. S. A.] Գինը 1 տողար:
133. ԵԱԿՈԲԵԱՆ ՄԻՍԷՐՈՍ. — Վահան Տէրեան. գրական-քննա-դատական վերլուծութիւն: Բեռլին, 1923, 80, էջ 64: Գինը 4 Փր.:
134. ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ Վ. — Խնչ էր եւ ինչ չափի լինի մեր ուղին. «Խնչ էր եւ ինչ չափի լինի մեր ուղին» գրքիկ առիթով պատասխանի փոխարէն երկու խօսք: Գահիրէ, տպ. «Յուսա-բեր», 1923, 80, էջ 84: Գինը 1 շիլին:
135. ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՍՐԱՐՈՍԻԱՅԻ. — Առնաբանութիւն վասն միու-թեան եկեղեցոյ եւ ծառք ի Համբարձումն Քրիստոսի եւ ի Թաւուս հոգւոյն սրբոյ (Հրտ. Մ. Դ. Թ.): Կալկաթա 1851:
136. ԶԱԼԽՈՒՇԵԱՆ Գ. — Խնչ էր եւ ինչ չափի լինի մեր ուղին: Վիեննա, տպ. Միխիթ., 1923, 80, էջ 46: Գինը 2 Փր.:
137. ԶԱՐԵՆՅ ԵԵՂԻՇԵ. — Պոեմներ: Խմբագրութեամբ Պ. Մա-կիսյանի: Կ. Պոլիս 1923, 80, էջ 240: [Պետական հրտ. 101:]
138. ԶՕՊԱՆԵԱՆ ԱՐՇԵԿ. — Տղու հոգիներ: Փարիզ, տպ. Ներսէս, 1923, 80, էջ 81: Գինը 6 Փր.:
139. ՊՕՂՈՍԵԱՆ Ե. — Սիւլան, Կորսուած էջեր: Ռուսմուք, տպ. Ստեփանեան, 1923, 80, էջ 45: Գինը 20 Լէվա:
140. Ռուսաստանի Կոմիտէի պատկան կուսակցութեան (բոլշեւիկ-ներ) ծրագիրը: Թարգմ. Գ. Հայկունի: Բ. տպ. Մոսկւա, 1920, 80, էջ 39:
141. Մահմանադրութիւն (հիմնական որոնք) Անդրկովկասյան սո-ցիալիստական ֆեդերատիվ խորհրդային Հանրապետութեան: Կ. Պոլիս, Պետական հրտ., 1923, 80, էջ 22:
142. ՄԱՐԿԵՐԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ Ա. — Հայկական բարեգործական ընդ-հանուր միութիւնը Զախիթրիոյ մէջ: Փրէզնո, տպ. Նոր Օր., 1923, 80, էջ 136: Գինը 1 տողար:
143. Սարկաւազ (Եարութիւն Տ. Մանավեան), երեք քսակահատ-ներ: Կատակերգութիւն (մէկ արար): Աղեքսանդրիա, տպ. Ա. Գասապեան, 1923, 80, էջ 31: Գինը 5 դր. ողջ:
144. ՍԷԹԵԱՆՅ Մ. Ե. — Ուղերձ խմբագրեալ վասն աւուր տարե-դարձի ազատութեան Նոր Զուլայի... որ ի 16 Հոկտեմբերին 1923: Կալկաթա (Նոր Զուլայ) 1923: Մեծադիր էջ մը:
145. ՍՐՈՒՆԵԱՆՅԱՆ Ե. Վ. — Հայ երգեր: Հատոր Ա., Պարիս 1921: — Հատոր Բ., Պարիս 1922: — Հատոր Գ., Լայպցիգ 1923:
146. Տասնեփնջամեայ հաշուէկչի Աղեքսանդրիոյ Աղքատա-խնամին (1 Հոկտ. 1921-31 Դեկտ. 1922) Վաւերացեալ Պատ. Զաղարկան ժողով: Աղեքսանդրիա 1923, 80:
147. Տեղեկագիր Գահիրէի Հայուհեաց միութեան վարչութեան. 13 Յուլիս 1920-6 Մարտ 1923: Գահիրէ, տպ. Ոսկետառ, 1923, 80, էջ 44:
148. ՏԵՐԵԱՆ ՎԱՆԷՆ — Երեկերի ժողովածու. խմբագրութեամբ Պ. Մակիսյանի: Հատոր Բ., Կ. Պոլիս 1923, 80, էջ 134: — Հատոր Գ., Կ. Պոլիս 1923, 80, էջ 317: Գինը 100+300 դր.:
149. ՏԷՐ-ՄՈՎԱԼԵՍԵԱՆ Է. Ս. — Պատմութիւն Հայոց, սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը: Բ. տպ. բարեփոխուած եւ լրացած: Մասն Ա. Վենետիկ 1922, 80, էջ 396:
150. [ՏԻՐԵՆՅԱՆ Է. ՆԵՐՍԷՍ — Գէորգ Սիւնեան, դեռատի հայ տաղանդ մը: Վենետիկ 1923, 80, էջ 30: [Լրատապ. «Բազմավէպ»:]
151. ԶԱԼԽԱՆՅԱՆ ԵՐԵՆՅԱՆ Ե. Ս. — Գաշակցութիւնը անելիք չունի այլ եւս. Վիեննա 1923, 80, էջ 108: Գինը 3 Փր.:
152. ԶԻՐԷԶԵԱՆ Վ. Ս. — Ասպետ Լիպարիտ: Պատկերազարդ: Նիւ-Եորք 1924, 80, էջ 478:
153. ՕԹԻԼԻ Բ. եւ ԳԼՕԸՐՄԷՆ Բ. — Փարոսի պահապանները. տոամ մէկ արարուած: Թարգմ. Վ. Շապանեան: Գահիրէ, տպ. Փա-րոս, 1923, 80, էջ 16: [Հրատ. Վ. Զարդարեան Գրատան:] Գինը 15 Ե. դ.:
154. Օրացոյց 1922: Հրատ. «Արամեան», դպրոցի: Թաւրիզ [1921], 120, էջ 30:
155. Օրացոյց 1922: Հրատարակութիւն Հայկ Գեանեցեանի: Թաւ-րիզ, տպ. Փարոս [1921]:
156. Օրացոյց [1923]: Հրատարակութիւն Հայկ Գեանեցեանի: Հայոց տօները կազմեց Եղիշի Բ. Օհանեանց: Բ. տարի, 1923: Թաւրիզ [1922]:
157. AVAKIAN GR. — Inscriptiile armenesti din Cetatea-Alba. Bu-caresti 1923, 80, p. 16.
158. ÁVEDIK F. — Alexa F., Az örmény nép multja és jelene. Az örmény építészeti, irta Merza Dezsö. Budapest 1922.
159. — — Hermann A., Hovhannesian E., Az örmények. Buda-pest 1921.
160. — — A magyar örménység multja és történeti jelentősége. Budapest 1921, 80, էջ 24.
161. Die Ereignisse in Armenien und die Tätigkeit der armeni-schen S.-R. Partei „Daschnakztutian“ 1914-1923. Bericht, vor-gelegt dem Internationalen Sozialistischen Kongress, Ham-burg, Mai 1923. Wien, Mechitharisten-Buchdruckerei, 1923, 80, S. 34.
162. ECKARDT WILH. — Die Entstehung unserer Mission. Lössnitz-grund 1921, 80, S. 20.
163. GOUSSEN H. — Über georgische Drucke und Handschriften, die Festordnung und den Heiligenkalender des althechristlichen Jerusalems betreffend. München-Gladbach, B. Kühnlen, 1923, մեծ 80, S. 42.
164. GREGORY S. M. — The Land of Ararat. Twelve discourses on Armenia, her history and her church. With illustrations. London 1920, 80, p. XVI, 292.
165. HANSA KAREL — Hrázy východu (se 60 původními fotogra-fiemi). Beroun 1923, 80, էջ 154.
166. KAUFMANN C. M. — Handbuch der christlichen Archäologie. Einführung in die Denkmälerwelt und Kunst des Urchristen-tums. Dritte, vermehrte und verbesserte Auflage. Mit 700 Ab-bildungen, Rissen und Plänen. Paderborn, F. Schöningh, 1922, 80, S. XVIII, 684. Գինը 22 գուլդ. Փր.:
167. L'action du Parti S. R. Arménien dit „Daschnakztoutioun“ 1914-1923. Rapport présenté au Congrès Socialiste Interna-tional de Hambourg (Mai 1923). Vienne 1923, 80, p. 32.

առ Հայ խմբագիրս, հրատարակագիրս, ուսուցիչս եւ համայն գրասէրս ի տիպոս աշխարհի

Իմ ազնիւ Հայրենակիցք,

Որպէս յայտ է Ձեզ անդրանիկ լրագիր ազգիս ծնաւ ի Մաղրաս Հնդկաց յամին 1794 թ. մկրտեալ ի նորակերտ աւագանի անդ Հայ լրագրութեան ի ձեռն երջանկայիշատակ Տէր Թարութիւնի Շմաւոնեան Երրագեցոյ՝ կոչեցաւ «ԱԶԴԱՐԱՐ»:

Արդ գեղեցիկ իմս խորհրդեամբ տօնեցաւ յամին 1894 «Հարիւրամեայ Յորելեան» Հայ լրագրութեան ի խմբագրացն ազգիս եւ գերապատիւ Մխիթարեան Հարբ Վիեննայի հրատարակեցի նոյն քարեղէպ առթիւ, զՊատկեր Հայ խմբագրացն ժամանակին, շուրջ զպատկերաւն պատկերելի եւ անմահ հիմնադրին որ ի ձեռն ունէր զիրն «Ազդարար»:

Թէպէտեւ դադարեցաւ հրատարակութիւն անդրանիկ լրագրին յամին 1796, այլ յաւերժակա յիշատակաց արժանին Տէր Թարութիւն կնքեաց, յետ յաւետ քաղմարկածեան կենացն, զմահեցան անդ ի Մաղրաս յամին 1824 յիններորդ աւուր փետրուարին (ըստ նորոյ տումարին) ի հասակի 74 ամաց:

Ջարկածալից կենացն անմահ հիմնադրին Հայ Հրապարակագրութեան կարեն գրասէրք տասնել յէջս «Հանդէս Ամսօրեայ», ուսումնաթերթին վասն «Մայիս-Յունիս», ամսոցն ներկայ (1918) տարւոյս եւ կամ ի քացառիկ թուին «Բազմավէպին», վասն 1918 ամին որպէս եւ յ«Արմէնիա», 2-րդ թաթաթերթին Մարտիկոյ վասն Հոկտեմբերին 1920 ամին:

Այսու խոնարհ աղերսիք զամ ի հեռաստանէ Հնդկաց աշխարհին, խնդրել ի համայն ազգայնոց, զալ տօնել արժանապէս զայդ օր հարիւրամեայ Տարեդարծի երջանիկ մահու անմահ հիմնադրին Հայ Հրապարակագրութեան:

Բարեհաճ ընդունելութեան խոնարհ աղերսիցս յուսացեալ, պատիւ անծին համարիմ՝ կալ ի մտալ, ամենասիրելի ազգիս, որպէս միշտ, ամենայնտին ծառայ անձնուէր եւ Հնութեանց հոյակապ Հնդկահայոց հետախոյզ:

ՄԵՍՐՈՎԲ Յ. ՍԷԹԵԱՆՅ

Ի Կալկաթա-Հնդկաց, յ9/22 Նոյեմբերին 1923:

 Յատկապէս խնդրի ի Հայ լրագրաց, շարաթաթերթից եւ գիտական հանդիսից արտատու զայս Աղերս ի գիտութիւն ընթերցողաց իւրեանց: 

Ո Ւ Ղ Ղ Ե Լ Ի Ք

«Հանդէս» 1923, էջ 241, տող 14 Տէր Թարութիւն Շմաւոնեանի մահուան օրը կարդալ «յ9 (յիններորդամ) Փետրուարի 1824 ամի»:

ԽՄԲ.